

Lieta Nr.C33350710

Nr.CA-0345-13/17

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2013.gada 6.novembrī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija šādā sastāvā:

tiesnese referente G.Freimane

tiesneses D.Vilsone un Dz.Balta

ar tiesas sēdes sekretāri L.Meldriņu

piedaloties prasītājam /pers. E/

izskatīja atklātā tiesas sēdē /pers. E/ apelācijas sūdzību par Rīgas rajona tiesas 2011.gada 23.novembra spriedumu civillietā /pers. E/ prasībā pret /pers. F/ par zaudējumu un morālās kompensācijas piedziņu.

Aprakstošā daļa

/pers. E/ (turpmāk - prasītāja) 2010.gada 23.jūlijā Rīgas rajona tiesā cēlusi prasību pret /pers. F/ par zaudējumu un morālās kompensācijas piedziņu.

Prasības pieteikumā norādīts tālāk minētais pamatojums.

Ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas 2009.gada 2.novembra spriedumu /pers. F/ atzīts par vainīgu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā, kas paredzēti Krimināllikuma 275.panta otrajā daļā, 15.panta ceturtajā daļā un 177.panta trešajā daļā. /pers. F/ mantkārīgā nolūkā, viltoja dokumentu, kas piešķir tiesības, lai panāktu nelikumīga sprieduma taisīšanu civillietā Nr.C33053806 par aizdevuma piedziņu no prasītājas un izkrāptu prasītājai piederošu mantu Ls 14 673,86 vērtībā.

Šajā kriminālprocesā prasītāja tika atzīta par cietušu, taču kompensācijas pieteikumu viņa nepieteica, līdz ar to prasītāja izmanto savas tiesības civilprocesuālā kārtībā prasīt no /pers. F/ kompensāciju.

No Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas 2009.gada 2.novembra sprieduma izriet, ka /pers. F/ bija izgatavojis aizdevuma līgumu, kurā noteikts, ka viņš 1998.gada 21.augustā prasītājai aizdevis Ls 6 000, taču līgumu prasītājas vārdā parakstīja nezināma persona. Pamatojoties uz šo aizdevuma līgumu, /pers. F/ cēla pret prasītāju prasību par aizdevuma Ls 14 673,86 piedziņu. /pers. F/ prettiesiskās darbības bija par iemeslu tam, ka prasītāja vairāku gadu garumā, t.i., no 2006.gada 25.janvāra līdz 2009.gada 2.novembrim, tika iesaistīta tiesas procesos

/pers. F/ ar savām darbībām prasītājai nodarīja materiālus zaudējumus, kā arī morālu kaitējumu.

Prasītāja uzskata, ka /pers. F/ jāatlīdzina mantiskie zaudējumi, kas viņai radušies /pers. F/ prettiesisko darbību rezultātā saskaņā ar Civillikuma 1779.pantu.

Prasītāja un /pers. H/ 2006.gada 3.februārī noslēdza rokasnaudas līgumu, saskaņā ar kuru vienotās, ka /pers.E//pers. H/ pārdos zemes gabalu „Graudiņi”, kas atdalīts no prasītājai piederošā nekustamā īpašuma „Zeltkalni” un, ka pirkuma līgumu noslēgs piecu mēnešu laikā no rokasnaudas līguma noslēgšanas dienas. Noslēdzot rokasnaudas līgumu, prasītājai nebija zināms, ka /pers.F./ Rīgas rajona tiesā cēlis prasību par aizdevuma piedziņu, kā arī tas, ka ar Rīgas rajona tiesas 2006.gada 26.janvāra lēmumu minētā prasība nodrošināta, prasījuma summas Ls

14 673,86 apmērā, ierakstot ķīlas atzīmi prasītājam piederošajam nekustamajam īpašumam „Zeltkalni”, /adrese/, Rīgas rajons.

Saskaņā ar 2006.gada 17.jūlija pirkuma līgumu un 2006.gada 19.jūlija pirkuma līguma grozījumiem prasītāja /pers. H/ samaksāja līgumsodu Ls 2 940, jo /pers. H/ bija kavējusi nostiprināt īpašuma tiesības uz nopirkto nekustamo īpašumu „Graudīni”.

Prasītājam zaudējumi ir radušies /pers. F/ prettiesiskās rīcības rezultātā, jo viņš cēla prasību, apzinoties, ka tā pamatota ar viltotu aizdevuma līgumu, līdz ar to prasītājam kā nekustamā īpašuma īpašnieci tika ierobežotas tiesības rīkoties ar savu īpašumu pēc saviem ieskatiem.

Tāpat prasītājam ir radušies zaudējumi, kas saistīti ar izdevumiem par pilnvarotās pārstāves un advokātes sniegtajiem pakalpojumiem tiesas procesos. Prasītāja ar /pers. L/ bija vienojusies par juridisko pakalpojumu sniegšanu, par tiem samaksājot Ls 560, ko apliecina naudas pārskaitījuma orderi. Kriminālprocesā prasītājam kā cietušai juridisko palīdzību sniedza advokāte /pers. M/, par viņas juridiskiem pakalpojumiem prasītāja samaksāja Ls 242, ko apliecina 2009.gada 8.jūlija kvīts Nr.56107.

/pers. F/ prettiesiskās rīcības rezultātā prasītājam nodarīti zaudējumi par kopējo summu Ls 3 742.

Tāpat no /pers. F/ piedzenama morālā kaitējuma kompensācija, jo viņai tiesas sēdēs bija jāklaušas /pers. F/ pazemojumi, kā arī prasītājam bija jāpierāda, ka aizdevuma līgumu nav parakstījis. Minētais prasītājam radīja psiholoģiskus, negatīvus un emocionālus pārdzīvojumus, kurus pastiprināja garīgās ciešanas. /pers. F/ ar savu prettiesisko rīcību aizskāra prasītājas godu un cieņu, līdz ar to prasītājam nodarīja morālo kaitējumu.

Nosakot atlīdzību par morālo kaitējumu, jāņem vērā, ka /pers. F/ savas prettiesiskās darbības, viltojot dokumentu un ceļot prasību, izdarīja ar tiešu nodomu, kas pastiprina viņa atbildību.

Ņemot vērā prasības pieteikumā norādītos apstākļus, morālā kaitējuma smagumu un sekas, prasītāja uzskatu, ka morālā kaitējuma atlīdzības apmērs nosakāms Ls 5 000, kas ir taisnīga kompensācija un atbilst nodarītā aizskārums smagumam.

Prasības pieteikumā lūgts piedzīt no /pers. F/ par labu prasītājam zaudējumus Ls 3 742 un morālā kaitējuma kompensāciju Ls 5 000.

Prasība pamatota ar Civillikuma 1635., 1640., 1641., 1779.pantu.

Ar Rīgas rajona tiesas 2011.gada 23.novembra spriedumu /pers. E/ prasība pret /pers. F/ par morālā kaitējuma kompensācijas Ls 5 000 un zaudējumu Ls 802 piedziņu noraidīta, tiesvedība prasības daļā par zaudējumu Ls 2 940 piedziņu izbeigta.

Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

Atzīts, ka tiesvedība prasības daļā par zaudējumu Ls 2 940 piedziņu, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 223.panta pirmās daļas 3.punktu, izbeidzama, jo ar Rīgas rajona tiesas 2007.gada 29.janvāra spriedumu apstiprinās, ka izskatīta civillieta /pers. F/ prasībā pret /pers. E/ par aizdevuma piedziņu un /pers. E/ pretprasībā par aizdevuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu un zaudējumu piedziņu. No minētā sprieduma izriet, ka viens no /pers. E/ pretprasījumiem bija zaudējumu Ls 2 940 piedziņa, kas pamatota ar līgumsodu, ko /pers. E/ vajadzēja samaksāt /pers. H/. Tiesa Zinaidas Kalniņas prasību par zaudējumu Ls 2 940 piedziņu noraidīja, jo atzina, ka nav pierādīts atlīdzības priekšnoteikums, t.i., cēloniskais sakars starp prettiesisko rīcību un zaudējumiem.

Par šo spriedumu /pers. E/ iesniedza apelācijas sūdzību un ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2008.gada 9.decembra spriedumu /pers. E/ pretprasība pret /pers. F/ par zaudējumu Ls 2 940 piedziņu noraidīta. Ar Senāta 2009.gada 14.aprīļa lēmumu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2008.gada 9.decembra spriedums stājies likumīgā spēkā.

Salīdzinot /pers.N./ prasību daļā par zaudējumu Ls 2 940 piedziņu un Rīgas rajona tiesā iesniegto pretprasību civillietā Nr.C33053806 par zaudējumu Ls 2 940 piedziņu, tiesa konstatēja, ka abās civillietās ir vienas un tās pašas puses, viens un tas pats prasības pamats un priekšmets, līdz ar to atzīts, ka ir pamats tiesvedības izbeigšanai civillietā prasības daļā par zaudējumu Ls 2 940 piedziņu.

Norādīts, ka nav pamata atsaukties uz apstākli, ka Rīgas rajona tiesas 2007.gada 29.janvāra spriedums un Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2008.gada 9.decembra spriedums pasludināts pirms 2009.gada 2.novembra sprieduma krimināllietā, jo atbilstoši Civilprocesa likuma 96.panta trešajai daļai likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums krimināllietā (..) ir obligāts tiesai, kas izskata lietu par tās personas civiltiesisko atbildību, par kuru pieņemts attiecīgais nolēmums, vienīgi jautājumā par to, vai noziedzīgā darbība vai bezdarbība notikusi vai to izdarījis vai pieļāvis tā pati persona.

Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas 2009.gada 2.novembra spriedumā tiesa konstatējusi, ka /pers. F/ mantkārīgā nolūkā, lai panāktu nelikumīga sprieduma taisīšanu civillietā par aizdevuma piedziņu no /pers. E/, lai izkrāptu viņai piederošo mantu lielā apmērā, viltoja dokumentus, kurus izmantoja valsts institūcijās.

Ievērojot minēto tiesību normu, tiesai civiltiesiskā kārtībā izskatāmā prasība par zaudējumu piedziņu izvērtējama pēc vispārējiem zaudējumu piedziņas priekšnoteikumiem - personas darbība (bezdarbība), zaudējumu esamība, cēloniskais sakars starp zaudējumiem un neatļauto darbību (bezdarbību) un pierādījumiem civillietā, kas šajā gadījumā ir jau izvērtēts ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu un sprieduma pasludināšana kriminālprocesā nevar būt pamats atkārtotai šādas prasības celšanai.

Tāpat tiesa noraidīja prasību daļā par zaudējumus Ls 560 un Ls 242 piedziņu, kas prasītājam radušies, pilnvarojot /pers. L/ un advokāti /pers. M/ pārstāvēt viņas intereses Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas tiesas sēdēs un Rīgas rajona tiesas tiesas sēdēs, kā arī Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas tiesas sēdēs.

No prasības pieteikuma izriet, ka prasība daļā par zaudējumu Ls 242 un Ls 560 piedziņu pamatota ar zaudējumiem, kas prasītājam radušies /pers. F/ prettiesiskās rīcības rezultātā.

Lietā nav strīda par to, ka ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2008.gada 9.decembra spriedumu noraidīta /pers. F/ prasība pret /pers. E/ par parāda piedziņu un daļēji apmierināta /pers. E/ pretpretprasība pret /pers. F/ par darījuma atzīšanu par spēkā neesošu, par spēkā neesošu atzīstot 1998.gada 21.augusta līgumu par Ls 6 000 aizdošanu /pers. E/.

Ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas 2009.gada 2.novembra spriedumu /pers. F/ atzīts par vainīgu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā, kas paredzēti Krimināllikuma 275.panta otrajā daļā, 15.panta ceturtajā daļā un 177.panta trešajā daļā.

Zaudējumus un to apmēru prasītāja pamatojusi ar 2009.gada 8.jūlija kvīti Nr.56107 par juridiskās palīdzības samaksu Ls 242 advokātei /pers. M/ krimināllietā, ar 2006.gada 13.decembra kvīti, saskaņā ar kuru /pers. E/ juridiskajam birojam SIA „Neimane un Mazburšs” samaksāja Ls 150, ar 2006.gada 24.novembra kvīti, saskaņā ar kuru /pers. E/ juridiskajam birojam SIA „Neimane un Mazburšs” samaksāja Ls 310, kā arī ar 2007.gada 26.februāra rīkojumu Nr.TT/07057/08529, saskaņā ar kuru /pers. E/ juridiskajam birojam SIA „Neimane un Mazburšs” samaksāja Ls

Lietas izskatīšanas laikā nav nodibināti dokumenti, saskaņā ar kuriem prasītāja veica iemaksu juridiskajam birojam SIA „Neimane un Mazburšs”, proti, pilnvara, līgums vai kāda cita vienošanās, kas apliecinātu /pers. E/ pārstāvības tiesības lietā ar /pers. F/. Secināts, ka šādu dokumentu neesamība tiesai liedz pārbaudīt Rīgas rajona tiesas 2007.gada 29.janvāra spriedumā noteikto /pers. F/ pienākumu atļūdzināt ar lietas vešanu saistītos izdevumus Ls 262,25 pamatu un Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2008.gada 9.deembra spriedumā noteikto /pers. F/ pienākuma atļūdzināt prasītājam zaudējumus par summu Ls 100 pamatu, kā arī ar lietas vešanu saistīto izdevumu Ls 324,86 pamatu. /pers. F/ nav izslēgts, ka ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2008.gada 9.decembra spriedumu prasītājam ir jau atļūdzināti ar lietas vešanu saistītie izdevumi, kurus prasītāja lūdz atļūdzināt šajā civillietā.

Civilprocesa likuma 33.panta trešās daļas 1.punkts noteic, ka ar lietas vešanu saistītie izdevumi ir izdevumi par advokāta palīdzību, savukārt Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka ar lietas vešanu saistītie izdevumi ir atļūdzināmi šādos apmēros: izdevumi advokāta palīdzības samaksai - to faktiskajā apmērā, tomēr ne vairāk par pieciem procentiem no prasījumu apmierinātās daļas, bet prasībās, kam nav mantiska rakstura, - ne vairāk par advokāta atļūdzības taksi.

No prasības pieteikuma izriet, ka prasītājam zaudējumi radušies, saņemot juridiskos pakalpojumus, taču izdevumi, kas saistīti ar juridisko pakalpojumu saņemšanu, nav pielūdzināmi zaudējumiem, kā arī nav iesniedzami atsevišķā jaunā procesā.

Šāds viedoklis pausts Senāta 2009.gada 21.janvāra spriedumā lietā Nr.SK-6, kurā norādīts, ka jautājums par tiesas izdevumiem pieder procesuālām, bet ne materiālām tiesībām. Apšaubāma ir iespēja piemērot materiālo tiesību noteikumus procesuālām attiecībām. Tāpat Senāta 2011.gada 6.aprīļa spriedumā lietā Nr.SK-143 norādīts, ka gadījumā, ja puse atbilstoši Civilprocesa likuma 44.pantam nav lietas izskatīšanas gaitā pieteikusi lūgumu par tiesāšanās izdevumu, tostarp, arī izdevumu advokāta palīdzības samaksai, piedziņu, tad šos jautājumus nevar izlemt citā, pavisam jaunā tiesvedības procesā, prasību pamatojot ar Civillikuma normām par zaudējumu atļūdzināšanu (Civillikuma 1770.-1792.pants). Uz to norādījis arī Vladimirs Bukovskis, sakot, ka jautājums par tiesu izdevumiem pieder procesuālajām, bet ne materiālajām tiesībām. Arī Senāta judikatūrā atzīts, ka materiālo tiesību normas nav piemērojamas strīdos par izdevumu atļūdzību, kas radušies pusei, pilnvarojot pārstāvi lietas vešanai. Šādu izdevumu atļūdzība piesakāma un kvītis iesniedzamas konkrētas civillietas ietvaros, tādēļ puses vienošanās ar advokātu par tiesāšanās izdevumu apmaksu un pati apmaksa pēc lietas izskatīšanas, nevar grozīt minēto procesuālo kārtību.

Tiesa noraidīja prasību daļā par zaudējumu Ls 242, kas saistīti ar advokāta pakalpojumu izmantošanu kriminālprocesā, piedziņu. Prasītāja norādīja, ka viņa kriminālprocesā nebija pieteikusi kaitējuma kompensāciju, tāpēc viņa cēlusi prasību civiltiesiskā kārtībā.

Kriminālprocesa likuma 350.panta pirmā daļa noteic, ka kompensācija ir naudas izteiksmē noteikta samaksa, ko persona, kura ar noziedzīgu nodarījumu radījusi kaitējumu, samaksā cietušajam kā gandarījumu par morālo aizskārumu, fiziskajām ciešanām un mantisko zaudējumu. Saskaņā ar minētā panta trešo daļu, ja cietušais uzskata, ka ar kompensāciju nav atļūdzināts viss radītais kaitējums, viņam ir tiesības prasīt tā atļūdzināšanu Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Nosakot atļūdzības apmēru, jāņem vērā kriminālprocesā saņemtā kompensācija.

Civilprocesa likuma 7.panta otrā daļa nosaka, ja civilprasība krimināllietā nav iesniegta vai nav izspriesta, prasību var celt šajā likumā noteiktā kārtībā.

Ievērojot minētās tiesību normas, tiesa uzskatīja, ka prasītājam ir tiesības civiltiesiskā kārtībā celt prasību par kaitējuma atļūdzību, taču prasītāja nav ievērojusi minēto tiesību normu un izdevumus par juridiskiem pakalpojumiem pielūdzinājusi zaudējumiem, kas civiltiesiskā kārtībā kā zaudējumi nav atļūdzināmi. /pers. F/ atzīts, ka prasība daļā par zaudējumu Ls 802 piedziņu noraidāma.

Tiesa atzina, ka arī prasība daļā par morālā kaitējuma atļūdzības Ls 5 000 piedziņu noraidāma šādu iemeslu dēļ.

Civillikuma 1635.pants noteic, ka katrs tiesību aizskārumš, tas ir, katra pati par sevi neatļūta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot. Ar morālo kaitējumu jāsaprot fiziskas vai garīgas ciešanas, kas izraisītas ar neatļūtas darbības rezultātā nodarītu cietušā nemantisko tiesību vai nemantisko labumu aizskārumu. Atļūdzības apmēru par morālo kaitējumu nosaka tiesa pēc sava ieskata, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu un sekas. Ja šā panta otrajā daļā minētā neatļūta darbība izpaudusies kā noziedzīgs nodarījums pret personas dzīvību, veselību, tikumību, dzimumneaizskārumību, brīvību, godu, cieņu vai pret ģimeni, vai nepilngadīgo, pieņemams, ka cietušajam šādas darbības rezultātā ir nodarīts morālais kaitējums. Citos gadījumos morālais kaitējums cietušajam jāpierāda.

Konstatēts, ka ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas 2009.gada 2.novembra spriedumu /pers. F/ atzīts par vainīgu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā. Spriedumā norādīts, ka /pers. F/ mantkārigā nolūkā, lai panāktu nelikumīga sprieduma taisīšanu civillietā par aizdevuma piedziņu no /pers. E/ un, lai izkrāptu /pers. E/ piederušo mantu lielā apmērā, viltoja dokumentus un kā īstus tos izmantoja valsts institūcijās.

Tā kā /pers. F/ izdarītie noziedzīgie nodarījumi nav vērsti pret /pers. E/ dzīvību, veselību, tikumību, dzimumneaizskārumību, brīvību, godu, cieņu, tad tiesa uzskatīja, ka prasītājam Civillikuma 1635.panta kārtībā jāpierāda morālā kaitējuma esamība.

Prasību daļā par morālā kaitējuma piedziņu prasītāja pamatojusi ar apstākli, ka viņa neskaitāmās tiesas sēdēs bija spiesta klausīties no /pers. F/ pazemojošas vai apkaunojošas lietas, viņai vajadzēja pierādīt, ka aizdevuma lūgumu nav parakstījis un, ka viņai nebija mērķis izvairīties no neesoša parāda samaksas. /pers. F/ prettiesiskā rīcība prasītājam radīja psiholoģiskus, negatīvus un emocionālus pārdzivojumus.

Prasītājas pārstāve norādīja, ka /pers. F/ rīcības rezultātā prasītājam pasliktnājusies veselība un iestājusies klīniskā nāve, ko apliecina SIA „Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca” 2011.gada 6.aprīļa izraksts-epikrīze, SIA „Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca” 2011.gada 27.oktobra konsultanta slēdziens, kā arī ģimenes ārsta 2008.gada 7.janvāra izraksts.

Lai gan prasītājam ir tiesības civiltiesiskā kārtībā celt prasību par morālā kaitējuma atļūdzību, ja šāda prasība nav pieteikta kriminālprocesā, taču tiesa nekonstatēja pierādījumus morālā kaitējuma atļūdzībai, līdz ar to atzina, ka prasība daļā par morālā kaitējuma piedziņu noraidāma.

Civilprocesa likuma 93.panta pirmā daļa noteic, ka katrai pusei jāpierāda tie fakti, uz kuriem tā pamato savus prasījumus vai iebildumus. Prasītājam jāpierāda savu prasījumu pamatotība. Atbildētājam jāpierāda savu iebildumu pamatotība.

Konstatēts, ka prasītāja, norādot uz klīniskās nāves iestāšanos, nav iesniegusi pierādījumus, kas apliecina, ka prasītājam bija jebkāds veselības traucējums, kam ir cēloniskais sakars ar /pers. F/ izdarīto noziedzīgo nodarījumu. Prasītāja ir iesniegusi dokumentus par veselības stāvokli 2011.gadā, t.i., piecus gadus pēc /pers. F/ prasības celšanas Rīgas rajona tiesā. Tāpat secināts, ka tiesai nav pamata atsaukties uz ģimenes ārsta 2008.gada izrakstu, kurā norādīts, ka prasītājam nepieciešama vairogdziedzera operācija, jo nav konstatēti pierādījumi par to, ka prasītājas saslimšana saistīta ar /pers. F/ izdarīto noziedzīgo nodarījumu.

Prasītājas pārstāve norādīja, ka morālā kaitējuma atļūdzības piedziņu pamato ar apstākli, ka ar noziedzīgu nodarījumu aizskarts prasītājas gods un cieņa. Tiesa atzina, ka uz šo faktu atsaukties nav pamata, jo savu likumā aizsargāto un aizskarto tiesību realizācija tiesā nevar būt par pamatu prasībai par morālā kaitējuma atļūdzību. Tāpat secināts, ka lietas apstākļi un pušu paskaidrojumi nav attiecināmi uz prasību daļā par morālā kaitējuma atļūdzības piedziņu.

levērojot ilgstošo tiesvedību un lietas izskatīšanas kārtību, tiesa pieļāva, ka lietu izskatīšana prasītājam radīja psiholoģiskus pārdzīvojumus un garīgas ciešanas, tomēr lietā nav nodibināti pierādījumi, kas apliecina morālā kaitējuma smagumu un sekas.

Morālais kaitējums nozīmē negatīvas izmaiņas cilvēka psihē, kas izpaužas cilvēka fiziskās vai garīgās ciešanās. Morālais kaitējums kā ciešanas nozīmē, ka konkrēta rīcība iespaido cietušā apziņu un rada cietušajam kādu noteiktu fizisku reakciju. Pārdzīvojuma pamatā var būt bailes, kauns, pazemojums vai citas psiholoģiskā aspektā negatīvas cilvēka stāvoklis. Jebkura pretiesiska darbība vai bezdarbība var radīt dažādas pakāpes ciešanas un pilnīgi vai daļēji liegt cilvēkam psihisko labsajūtu. Viena no galvenajām morālā kaitējuma īpatnībām ir tāda, ka negatīvās izmaiņas notiek cietušā apziņā un to izpausmes forma lielā mērā ir atkarīga no katra cilvēka psihes. Atbildība rodas tikai pret cietušo un, nosakot naudas kompensāciju par morālo kaitējumu, vērā ņemama kaitējuma esamība vai ciešanas, kas saistītas ar personas mantisko tiesību un labumu samazinājumu, pretiesiskā rīcība (darbība vai bezdarbība), kuras rezultātā radies kaitējums, šīs personas vaina, cēloniskais sakars starp pretiesisko rīcību un zaudējumiem. (G.Kuzmane. Jurista Vārds. 2002.gada 12.februāris).

Tiesa konstatēja, ka prasītāja nav pierādījusi morālā kaitējuma esamību un atbildētāja vainojamību morālā kaitējuma nodarīšanā, līdz ar to atzina, ka prasība daļā par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu noraidāma kā nepamatota.

Par šo spriedumu /pers. E/ un viņas pārstāve iesniedza apelācijas sūdzību, no kurām izriet, ka Rīgas rajona tiesas 2011.gada 23.novembra spriedums tiek pārsūdzēts pilnā apmērā.

Apelācijas sūdzībās norādīti tālāk minētie motīvi.

Tiesa prasību daļā par zaudējumu Ls 242 piedziņu nepamatoti pamatojusi ar procesuālām tiesību normām, jo tie nav procesuāli izdevumi, kas radušies citā civilprocesā, bet gan izdevumi, kas radušies, saņemot advokāta juridisko palīdzību kriminālprocesā.

Ar spriedumu krimināllietā pierādīta /pers. F/ vaina materiālā un morālā kaitējuma nodarīšanā prasītājam, jo viņa bija spiesta tiesāties ar atbildētāju no 2006.gada 25.janvāra, līdz ar to prasītājam radīts emocionāls pārdzīvojums un veselības traucējumi.

Morālā kaitējuma atlīdzības apmērs aprēķināms, ņemot vērā nodarītā kaitējuma smagumu un sekas, vainas formu un pakāpi, fizisko un morālo ciešanu pakāpi, pušu personību, samērīguma un taisnīguma principus. Kompensāciju par pārdzīvotajām ciešanām var noteikt naudas izteiksmē tikai kā savdabīgu soda naudu, kas jāmaksā kaitējuma nodarītājam par labu cietušajam un kas paredzēta, lai izlīdzinātu negatīvo ietekmi uz cietušā psihi un likvidētu likumpārkāpuma rezultātā radītās ciešanas.

Prasītājam ar /pers. F/ tišām un mērķtiecīgām darbībām, t.i., dokumentu viltošanu, nolūkā izkrāpt naudu un ilgstošiem tiesas procesiem, radīts pārdzīvojums un morālas ciešanas.

Tiesa nav vērtējusi visus pierādījumus lietā, kā arī nav pamatojusi, kāpēc vienus pierādījumus uzskatījusi par pietiekamiem, bet citus par nepietiekamiem un tos noraidījusi. Turklāt tiesas spriedums nav motivēts.

Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2013.gada 24.aprīļa protokola lēmumu, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 77.pantu, atbildētājs /pers. F/ aizstāts ar viņa tiesību pārnēmēju mantinieku /pers. V/ (l.p. 120).

Tiesas sēdē prasītāja prasību uzturēja atbilstoši prasības pieteikumā norādītajiem apstākļiem un pamata, apelācijas sūdzību uzturēja saskaņā ar apelācijas sūdzībās norādītajiem motīviem un papildus paskaidroja, ka kriminālprocesā viņa saņēma nekvalitatīvus advokātes juridiskos pakalpojumus, spriedumu krimināllietā nepārsūdzēja.

Atbildētājs uz tiesas sēdi nav ieradies, lai gan par lietas izskatīšanas laiku un vietu paziņots savlaicīgi un likumā noteiktajā kārtībā, ko apliecina Tiesu informācijas sistēmas pavēstu uzziņa (l.p. 123-124). Tiesā 2013.gada 23.oktobrī saņemts atbildētāja /pers. V/ iesniegums, kurā lūgts lietu izskatīt bez viņa klātbūtnes.

Ņemot vērā minēto, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 156.panta pirmo daļu, Civillietu tiesu kolēģija atzina par iespējamu lietu izskatīt bez atbildētāja piedalīšanās.

Motīvu daļa

Noklausījies prasītājas paskaidrojumus, pārbaudījusi lietas materiālus un novērtējusi pierādījumus, Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka prasība daļā par zaudējumu Ls 802 piedziņu noraidāma, tiesvedība prasības daļā pret /pers. V/ par zaudējumu Ls 2 940 piedziņu izbeidzama, bet tiesvedība prasībā pret /pers. F/ daļā par morālās kompensācijas piedziņu izbeidzama šādu apsvērumu dēļ.

Civilprocesa likuma 223.panta 7.punkts nosaka, ka tiesa izbeidz tiesvedību lietā, ja mirusi fiziskā persona, kura ir viena no pusēm lietā, un apstrīdētā tiesiskā attiecība nepieļauj tiesību pārņemšanu.

Ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes personu datu pārlūku apstiprinās, ka /pers. F//datums/ir miris, par ko /nosaukums/ novada domes Dzimsarakstu nodaļā sastādīts miršanas reģistrs Nr.5 (l.p. 94).

No mantojuma apliecības redzams, ka /pers. F/ apstiprināts mantojuma tiesībās uz /pers. F/ visu atstāto mantojumu (l.p. 106).

Saskaņā ar Civillikuma 703.pantu tāpat kā lietu tiesības, arī visi tie mantojuma atstājēja prasījumi, kas nav piekrituši vienīgi viņam personīgi, pāriet uz mantinieku, savukārt Civillikuma 705.pantā noteikts, ka ar mantojuma iegūšanu uz mantinieku pāriet, līdz ar mantojuma atstājēja tiesībām, arī visas viņa saistības, izņemot tīri personiskās.

Tā kā /pers. E/ prasījums par morālās kompensācijas Ls 5 000 piedziņu no /pers. F/ ir personisks prasījums un apstrīdētā tiesiskā attiecība nepieļauj tiesību pārņemšanu, tad Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka konkrētajā gadījumā ir pamats piemērot Civilprocesa likuma 223.panta 7.punkta noteikumus un izbeigt tiesvedību /pers. E/ prasībā pret /pers. F/ daļā par morālās kompensācijas piedziņu.

Ņemot vērā minēto, nav apspriežami apelācijas sūdzībās norādītie argumenti, kas attiecas uz morālās kompensācijas piedziņu.

Tādējādi Civillietu tiesu kolēģija izskata /pers. E/ prasību daļā pret /pers. V/ par zaudējumu Ls 3 742 piedziņu.

Civilprocesa likuma 430.panta trešā daļa nosaka, ka fakti, kas konstatēti pirmās instances tiesā, apelācijas instances tiesā nav jāpārbauda, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Pirmās instances tiesa konstatēja, ka ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas 2009.gada 2.novembra spriedumu /pers. F/ atzīts par vainīgu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā, kas paredzēti Krimināllikuma 275.panta otrajā daļā, 15.panta ceturtajā daļā un 177.panta trešajā daļā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz pieciem gadiem nosacīti ar pārbaudes laiku uz trīs gadiem (l.lp. 8-12).

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai.

Civillietu tiesu kolēģija uzskata, ka pirmās instances tiesa pareizi konstatējusi lietas faktiskos apstākļus un devusi tiem pareizu juridisku novērtējumu, kā arī objektīvi un vispusīgi novērtējusi pierādījumus, tādējādi ir pamats atzīt, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums, kas attiecas uz zaudējumu piedziņu, ir pareizs un pilnībā pietiekams. Tā kā nav pamata pārvērtēt pirmās instances tiesas izdarītos secinājumus, tad atbilstoši Civilprocesa likuma 432.panta piektās daļas noteikumiem, apelācijas instances tiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai.

Izvērtējot apelācijas sūdzības argumentus, papildus pirmās instances tiesas spriedumā norādītajam Civillietu tiesu kolēģija uzskata, ka tie nav pamatoti šādu iemeslu dēļ.

Prasītāja prasību daļā par zaudējumu piedziņu pamatojusi ar Civillikuma 1779.pantu, kas paredz pienākumu atlīdzināt zaudējumus, ko persona nodarījusi ar savu darbību vai bezdarbību. Lai piemērotu Civillikuma 1775.pantu, kas nosaka, ka katrs zaudējums, kas ir nejaušs, ir jāatlīdzina, zaudējumu atlīdzības prasības apmierināšanai ir nepieciešami trīs priekšnosacījumi: 1) nodarītāja prettiesiska rīcība; 2) zaudējumu esamība; 3) cēloniskais sakars starp prettiesisko rīcību un zaudējumiem (K.Torgāns. Saistību tiesības. 1.daļa. Rīga, 2006. l.lp. 246).

Prasītāja lūgusi piedzīt zaudējumus Ls 802, kas saistīti ar izdevumiem par juridiskiem pakalpojumiem, kurus prasītājai civillietā /pers. F/ prasībā pret /pers. E/ par aizdevuma piedziņu un /pers. E/ pretprasībā pret /pers. F/ par aizdevuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu un zaudējumu atlīdzību sniegusi SIA „Neimane un Mazburšs” juriste /pers. L/ par kopējo summu Ls 560, savukārt kriminālprocesā - advokāte /pers. M/ par summu Ls 242.

Civilprocesa likuma 33.panta pirmajā daļā noteikts, ka tiesāšanās izdevumi ir tiesas izdevumi un ar lietas vešanu saistītie izdevumi.

Ar lietas vešanu saistīto izdevumu veidi noteikti Civilprocesa likuma 33.panta trešajā daļā, tostarp, atlīdzība par lietas vešanu, savukārt šo izdevumu atlīdzināšanas kārtība noteikta Civilprocesa likuma 44.pantā.

Civillietu tiesu kolēģija secina, ka prasītājas prasījums par zaudējumu piedziņu par juridiskiem pakalpojumiem attiecas uz ar lietas vešanu saistīto izdevumu atlīdzināšanu, tādējādi to nav pamata uzskatīt par materiāltiesisku prasījumu.

Lai arī izdevumi, ko prasītāja samaksājusi SIA „Neimane un Mazbrušs” un advokātei /pers. M/ par juridiskās palīdzības sniegšanu, atzīstami par viņas zaudējumiem šī jēdziena plašākā nozīmē, tomēr nav pamata tos saistīt ar puses tiesībām celt materiāltiesisku prasījumu par zaudējumu piedziņu, jo kā to uzsvēris V.Bukovskis, „jautājums par tiesas izdevumiem pieder procesuālajām, bet ne materiālām tiesībām. (...) apšaubāma ir iespēja piemērot materiālo tiesību noteikumus procesuālām attiecībām” (V.Bukovskis. Civilprocesa mācību grāmata. Rīga, 1933., l.lp. 421).

Arī Augstākās tiesas Senāta judikatūrā atzīts, ka materiālo tiesību normas nav piemērojamas strīdos par izdevumu atlīdzību, kas radušies sakarā ar juridisko pakalpojumu saņemšanu (Augstākās tiesas Senāta 2000.gada 11.oktobra spriedums lietā Nr.SKC-466 un Augstākās tiesas Senāta 2009.gada 21.janvāra spriedums lietā Nr.SKC-6).

Civillietu tiesu kolēģija uzskata, ka izskatāmajā lietā ir strīds par procesuāliem izdevumiem par kopējo summu Ls 802, ko reglamentē procesuālās normas, tādējādi, izspriežot šo strīdu, materiālo tiesību normas piemērot nav pamata.

Šāda pieeja zaudējumu par juridiskiem pakalpojumiem noraidīšanā par pareizu atzīta arī Augstākās tiesas Senāta 2005.gada 29.marta spriedumā lietā Nr.SKC-489.

Ņemot vērā minēto, Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa pamatoti noraidīja prasību daļā par zaudējumu Ls 802 piedziņu.

Prasījumu par zaudējumu Ls 2 940 piedziņu prasītāja saistījusi ar apstākli, ka viņa šo summu ir samaksājusi /pers. H/ kā līgumsodu saskaņā ar 2006.gada 17.jūlija pirkuma līgumu un 2006.gada 19.jūlija pirkuma līguma grozījumiem.

Civillietu tiesu kolēģija pievienojas pirmās instances tiesas viedoklim, ka tiesvedībā prasības daļā par zaudējumu Ls 2 940 piedziņu izbeidzama, jo ar Rīgas rajona tiesas 2007.gada 29.janvāra spriedumu, kas stājies likumīgā spēkā, apstiprinās, ka /pers. E/ pretprasība daļā par zaudējumu Ls 2 940 piedziņu noraidīta, līdz ar to izskatāmajā lietā piemērojami Civilprocesa likuma 223.panta 3.punkta noteikumi, jo likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums, kas taisīts strīdā starp tām pašām pusēm, par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata.

Tā kā nav konstatējama atbildētāja prettiesiska rīcība vai arī kāds cits zaudējumu atlīdzības pienākuma pamats, tad secīgi nav pamata pārbaudīt zaudējumu apmēru, jo tam šajā gadījumā nav nozīmes.

Kā nepamatoti noraidāmi apelācijas sūdzības argumenti par Civilprocesa likuma 190.panta un 193.panta pārkāpumu. Pirmās instances tiesas spriedumā ir norādīti lietā konstatētie fakti, pierādījumi, uz kuriem pamatoti tiesas secinājumi, dots lietas apstākļu juridiskais novērtējums un argumentēts, kādēļ tiesa prasību atzinusi par nepamatotu. Pretēji apelācijas sūdzībā apgalvotajam, pirmās instances tiesas secinājumi atbilst pierādījumiem lietā. Atšķirīgs pierādījumu un lietas apstākļu juridiskais novērtējums pats par sevi neliecina par minēto Civilprocesa likuma normu pārkāpumu. Turklāt apelācijas sūdzības iesniedzēja nav norādījusi, konkrēti kādus viņas iesniegtos pierādījumus tiesa nav vērtējusi.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Civillietu tiesu kolēģija uzskata, ka pirmās instances tiesa pareizi ir novērtējusi lietas apstākļus un pierādījumus, devusi tiem pareizu juridisku novērtējumu, pamatoti noraidot prasību daļā par zaudējumu Ls 802 piedziņu, kā arī izbeidzot tiesvedību prasības daļā par zaudējumu Ls 2 940 piedziņu, savukārt apelācijas sūdzībā norādītie argumenti atzīstami par nepamatotiem.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta otro daļu, ja prasību noraida, tiesas izdevumi, kas nav samaksāti iepriekš, piespriežami no prasītāja valsts ienākumos, savukārt Civilprocesa likuma 42.panta ceturajā daļā nosaka, ja abas puses ir atbrīvotas no tiesas izdevumu samaksas, tiesas izdevumus uzņemas valsts.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 39.panta pirmās daļas 5.punktam un valsts AS „Latvijas Pasts” tarifiem ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi šajā lietā ir Ls 6,54, taču tā kā prasītāja, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 4.punktu, no tiesas izdevumu samaksas ir

atbrīvota, tad tiesas izdevumi no prasītājas nav piedzēnami.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 193., 432.pantu, Civillietu tiesu kolēģija

nosprieda:

/pers. E/ prasību pret /pers. V/ daļā par zaudējumu Ls 802 (astoņi simti divi lati) piedziņu noraidīt.

Izbeigt tiesvedību /pers. E/ prasībā pret /pers. V/ daļā par zaudējumu Ls 2 940 (divi tūkstoši deviņi simti četrdesmit lati) piedziņu.

Izbeigt tiesvedību /pers. E/ prasībā pret /pers. F/ daļā par morālās kompensācijas Ls 5 000 (pieci tūkstoši lati) piedziņu.

Spriedumu var pārsūdzēt 30 dienu laikā no pilna sprieduma sastādīšanas dienas, t.i., 2013.gada 20.novembra, Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamentā, kasācijas sūdzību iesniedzot Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijā.

Tiesnese /paraksts/ G.Freimane

Tiesnese /paraksts/ D.Vilsona

Tiesnese /paraksts/ Dz.Balta